СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 243. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 19-го жовтня 1938. No. 243. Jersey City, N. J., Wednesday, October 19, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРОКУРАТОР РОЗКРИВАЄ ШПИГУНСЬКИЙ ЗАГОВІР

НЮ ЙОРК. — Розправа проти 3 осіб, обвинувачених за шпигунство проти американського уряду, а спеціяльно проти американської армії й фльоти, почалася наново в понеділок по недільній перерві обвинувачуючою промовою федерального прокуратора Ламара Гардія.

Гарді малював широко розгалужену сіть шпигунства, кермованого німецьким воєнним урядом. Він вичисляв подрібно, які інформації мали добути шпигуни для своїх роботодавців та в який спосіб вони оперували. Прокуратор усе виразно згадував поіменно Німеччину проти загального в таких випадках звичаю не згадувати держави, що замовляла шпигунство.

Потім заняв крісло свідка Ґінтер Ґустав Бумріх, що мав теж засідати на лаві обвинувачених, але признався до вини й заявив готовість сказати про все, що знає. Румріх оповів широко, як він, родившись у Шікаґо як син австрійців, виїхав до Австрії й Чехословаччини на науку в ґімназії, як вернувся до Америки, шукав праці, не міг її знайти, приступив до американської армії, здезертирував з неї, був за це суджений, відбув вязницю і знову став служити та дослужився ранґи сержанта (фельдфебля), але знову здезертирував, під впливом відповідної літератури постановив стати шпигуном і накінець дався найняти на шпигуна. Його переслухання ще не скінчилося, як суддя перервав розправу до вівтірка.

НАЙВИЩИЙ СУД ВИРІШИТЬ ПИТАННЯ ДЕПОРТАЦІЇ КОМУНІСТІВ.

ВАШИНҐТОН.— Найвищий Суд постановив вирішити справу Йосифа Ґеорґа Стрекера, уроженця Австрії, котрого депортації за приналежність до комуністичної партії домагається департамент праці.

Вирішення цеї справи буде мати рішальне значіння для інших подібних справ, між іншими для справи Гарія Бриджеса, юнійного провідника моряків на побережжі Тихого океану, котрого депортації домагається комітет Даєса.

ПРЕЗИДЕНТ ВИТАЄ ЕВХАРИСТИЧНИЙ КОНҐРЕС.

НЮ ОРЛІЕНС (Луїзіяна). — На краєвий евхаристичний конґрес Америки, котрий відкрито в понеділок, зібралися величезні маси народу, які обчисляють на сто тисяч осіб. Президент Рузвелт вислав до конґресу привітний лист, котрий у його іменні прочитав секретар пошт, Фарлі.

У свому листі президент Рузвелт висказує думку, що якби так світ узявся виконувати точно засади проповіди Ісуса на горі, то світ вирішив би всі пекучі питання суспільні, політичні й економічні.

ГУВЕР ЗАКИДАЄ РУЗВЕЛТОВІ КОРУПЦІЮ ЛІБЕРАЛІЗМУ.

ГАРТФОРД (Конн.). — У своїй промові на вічу, влаштованім жінками з Республиканської Партії, бувший президент Гувер критикував президента Рузвелта за його політику, закидуючи йому корупцію лібералізму.

ДЮІ КРИТИКУЄ ЛІМЕНА ЗА ЗАНЕДБАННЯ МЕШКАЛЬНОЇ СПРАВИ.

НЮ ЙОРК. — У своїй другій промові на радіо Томас Дюі, кандидат Републиканської Партії на уряд стейтового ґубернатора, критикував Лімена, дотеперішнього ґубернатора, за те, що він зовсім занедбав мешкальну справу в стейті.

БЕНЕШ БУДЕ ПРОФЕСОРОМ В АМЕРИЦІ.

ШІКАҐО. — Д-р Едвард Бенеш, бувший президент чехословацької републики, приняв запрошення шікаґовського університету стати в ньому професором.

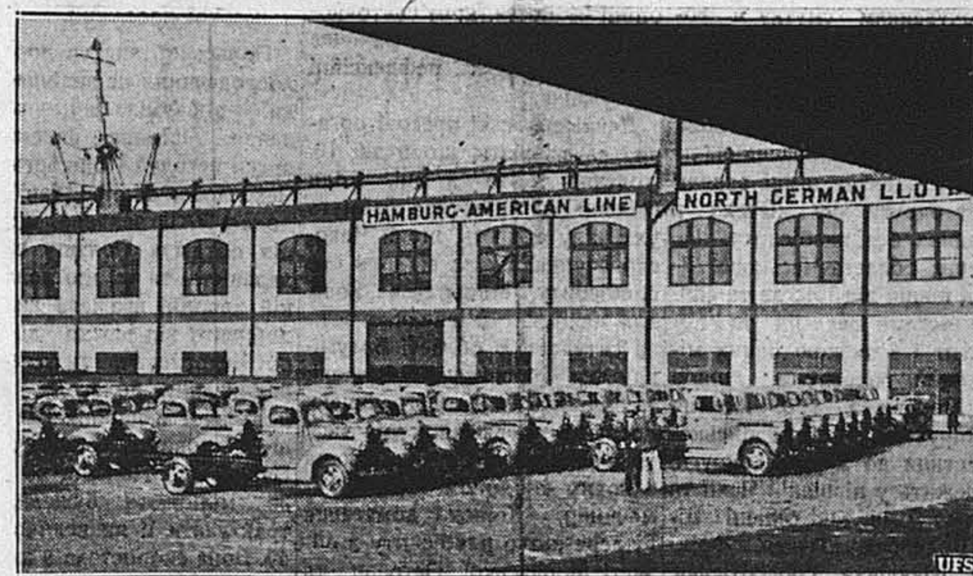
Заряд університету сподівається, що Бенеш пічне вже вчити цього семестра. Бенеш учив уже колись у Карловім університеті в Празі.

ПРОПАҐАНДА ЗА СКЛИКАННЯ РОЗЗБРОЙНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

НЮ ЙОРК. — Д-р Николас Морей Ботлер, президент Колюмбійського університету, виступив публично з закликом до президента Рузвелта скликати міждержавну конференцію для обмеження воєнних зброєнь.

ЗАКИДАЮТЬ ҐУБЕРНАТОРОВІ ЗВЯЗКИ З КОМУНІСТАМИ.

ВАШИНҐТОН. — Перед конґресовим комітетом Даєса для розслиду неамериканських акцій виступав як свідок Стів Ґедлер, молодий інжинір з Ст. Пол, котрий закидав Елмерові Бенсонові, ґубернаторові стейту Мінесота, що вийшов з Фармерсько-Робітничої Партії, звязки з комуністичною партією.

ДЛЯ НІМЕЧЧИНИ.

Частина замовлених американських вантажних авт, що недавно відіхали кораблями „Бремен" і „Берлін" до Німеччини.

ПЕРЕДВИБОРЧА КАМПАНІЯ В СТЕЙТІ НЮ ЙОРК.

Обчислення виборців, що реєструвалися до сьогорічних виборів, не досягає рівня реєстрації в президентському році, але сильно перевищає рівень реєстрації з останнього вибору перед президентським. Політики стараються вгадати значіння цеї високої реєстрації для висліду виборів; багато людей думають, що це є явище в користь кандидата Републиканської Партії на уряд губернатора, Томаса Дюія. Президент Рузвелт уже оговорив питання, як він має виступати публично за кандидатуру губернатора Лімена.

УБИВ БАТЬКА.

Підчас сварки між 59-літнім фармером у Челсі, Вермонт, Генрієм Комингзом та його 15-літнім сином Ерлом, студентом школи штук, син убив батька вистрілом з рушниці. Потім він усів до авта, поїхав до шерифа у Стретфорді й зголосився в нього як убивник. Його осаджено у вязниці.

ВМЕРЛА ЗО СТРАХУ.

В селі Батис кло Букарешту одна селянка, працюючи в полі, натрапила в ямі на гніздо вужів і діткнулась їх рукою. Ця селянка так злякалася, що вмерла на удар серця. Потім виявилося, що ці вужі не були їдовиті і не було чого боятися.

ВОРОНА ВБИЛА 2 ЛЮДЕЙ.

Біля Обербільбраху в Німеччині на дротах великої електричної натуги сіла ворона, що спричинила через те коротку злуку. Один із стоплених проводів упав на металеву огорожу дому. В тій хвилині з дому виходило двоє людей, що, доторкнувшися залізної клямки воріт огорожі, згинули на місці, вбиті струмом великої натуги.

ГОРИТЬ ЗБІЖЖЯ!

З невияснених причин вибухнула в Дрогобичі, на Рівенщині, в забудуваннях солтиса Л. Вакульчука пожежа, що знищила зовсім усі господарські будинки зо збіжжям. Згоріли також два коні й три корови. Війт Бугриня зарядив збірку на погорільця.

ІМПЕРІЯЛІСТИЧНІ НАТЯКИ ПОЛЬСЬКОГО АМБАСАДОРА ПІДЧАС ПОЛЬСЬКОЇ ПАРАДИ.

Підчас паради в честь генерала Пуляского, учасника американської революції, що її влаштовано в Ню Йорку в неділю заходами польських організацій та при участі представників стейтового уряду, промовляв між іншими польський амбасадор, граф Потоцькі, і в своїй промові сказав, що він бачить у машируючих американських поляках польських жовнірів, що кілька днів тому вмаширували через границю до Тешина.

ЧОТИРОЛІТНІЙ ВЕЛЕТЕНЬ.

В одному селі біля Константинополя (Туреччина) живе чотирилітній велетень, син Ахмеда Галіла. Ця чудна дитина важить уже тепер 65 кг. і є росту дорослого чоловіка. У 6-ім місяці життя дитина почала незвичайно скоро рости. Тепер цього чотирилітнього велетня досліджує лікарська комісія. Слід додати, що хлопчина-велетень з погляду умового розвитку нічим не ріжниться від своїх ровесників і радо грається з ними цілими днями.

ЗГОРІЛО 120,000 ЯЄЦЬ.

У місцевині Ліхентайм на німецько - голяндськім кордоні ґрім ударив у склад, у якім було 1,000 скринь, що в них зберігалося 120,000 яєць. Згоріли всі яйця та ціле уладження холодільні.

НЕБЕЗПЕЧНА СОРОЧКА.

Один наш молодий громадянин їхав з Долини до Львова у вишиваній сорочці. В Долині приступив до нього постерунковий і запитався, що це має значити та вишивана чорна сорочка, а на ній вишивка. В такій сорочці не вільно їхати! Громадянин мусів на вулиці перебирати другу сорочку. На щастя, мав її з собою...

КЛОПОТИ З МАПАМИ.

Литовська преса пише, що одна клайпедська фірма виставила на торгах у Кеніґсберґу мапу литовських етнографічних земель, на якій Вильно фіґурувало як столиця Литви. На домагання польського консуля цю мапу знято з вистави.

ОБМАНЕЦЬ З РАВИ РУСЬКОЇ.

До Франції виїхав перед кількома літами з Рави Руської Адольф Розенблят. У Франції „понатягав" він людей на великі суми, а коли земля почала йому горіти під ногами, втік до Варшави. У Варшаві почав при помочі фальшивих повновластей купувати товари на векслі, після чого товари продавав за готівку і щезав. Останніми днями купив тим самим способом в одної фірми товари на 30,000 зл. А що фірмі видався він підозрілий, вона повідомила поліцію, яка Розенблята арештувала.

КРІВАВА МАСАКРА ПІДЧАС ЗАБАВИ „КОЛА МЛОДЗЕЖИ ВЕЙСКЕЙ".

У Ґромнику, коло Тарнова, підчас забави згаданої польської організації прийшло до кріавої масакри при помочі ножів, молотків, палів і крісел. Три учасники забави, Генрик і Юзеф Дембоші й С. Томашевскі, були тяжко ранені. Їх перевезли до лічниці. Інтервеніювала поліція. Причина бійки — ...льокалька. На забаву прибули хлопці з другого села.

КРАЛА ДІТИ І ПРОДАВАЛА ЇХ ЦИГАНАМ.

З Ясс повідомляють, що румунські власті арештували жінку, що називається Катя Барбаляха. Вона вкрала в останнім році 25 дітей у віці від 7 до 9 літ і продала їх циганам.

ПІВТОРА РОКУ ТЮРМИ ЗА ГУЛЯЩЕ ЖИТТЯ.

Варшавський суд засудив на кару півтора року вязниці Мечислава Давідзона, земельного власника, за те, що він „погіршував свій маєтковий стан гулящим життям". Давідзон видавав гроші на приятельок, пиятику, перегони, рулету, а щоб роздобути гроші, продавав маєток.

20,000 ЗЛ. ГРИВНИ ЗА ПАЧКУВАННЯ ШОВКУ.

Карний суд у Катовицях покарав гривною 20,000 зл. жида Соломона Зельмана за те, що він систематично пачкував шовк з Німеччини до Польщі. Зельман пачкував шовк кожним разом в інший спосіб.

ТОЧНІШІ ДАНІ ПРО УКРАЇНСЬКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ

ВІДЕНЬ (Спеціяльна телеграма). — 11 жовтня відправлено з нагоди подій на Закарпатті богослуження по всіх церквах Львова. В богослуженнях взяло участь понад 20 тисяч народу. Катедра св. Юра була набита людьми, а тисячі людей заповнили вщерть подвіря. По богослуженнях українські маси вийшли з церков і сформували величавий похід в напрямі ринку. На чолі походу йшли десятки священиків. В часі походу вибито вікна в центральних польських редакціях. Опісля впродовж трьох днів польські юрби плюндрували українські установи.

ВЕЛИКИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС.

ЛЬВІВ. — Перед окружним судом у Львові почався новий великий політичний процес. На лаві підсудних опинилися 35 молодих українців з Жовківщини за приналежність до О.У.Н. Підсудним закидають, що переховували в себе зброю. А одному з них, Василеві Ковалишинові, закидають, що кинув ручну гранату до мешкання Степана Лисіка з наміром його вбити.

ВОРОХОБНЯ СЕЛЯН У КОЛЄКТИВАХ.

КИЇВ. — З совєтської України повідомляють про дуже поважні сутички, що трапилися в останніх днях між населенням і відділами ҐПУ. Ці сутички повстали внаслідок розпуки й обурення населення, якому влада реквірує майже все збіжжя. Зокрема гострі сутички траплялися в околицях Кременчука, в колєктивах ім. Сталіна і Кагановича. Селяни здецидовано боронються перед реквізицією збіжжя, ставляючи збройний спротив відділам ҐПУ й зводячи з ними правильну боротьбу. Виявилося, що значна скількість мешканців колективів має не тільки кріси й багаті запаси амуниції, але навіть скорострілі. Збройні сутички населення з відділами ҐПУ повторюються в Україні стало від кількох тижнів. В останніх часах вони прибирають чимраз ширші розміри.

ЗАМІСЦЬ ХАРЧІВ — АҐІТАЦІЯ.

МОСКВА. — В той час, коли влада забирає з України харчі, взаміну дає їй велику скількість політичної літератури. „Комуніст" доносить, що впродовж лише двох тижнів місто Дніпропітровськ дістало з Москви два міліони аґітаційних брошур. Вкупі з тим влада старається ізолювати Україну від того, що діється за кордоном. Влада затривожена саботажами на радіостаціях. Бо хоч радіові заповідачі назверх обороняють совєтську владу і поборюють націоналізм, то роблять це в такий спосіб, що фактично викликують цілком противний наслідок.

ЧИСТКА В АРМІЇ ТРЕВАЄ ДАЛІ.

МОСКВА. — В червоній армії далі треває чистка, в якій викидають офіцирів і генералів, а на їх місця ставлять таких, що сліпо віддані режимові Сталіна. Старі офіцири і ґенерали, які добре вишколені у військовім ділі, дуже обурюються на те, що до військових частин приділюють політичних комісарів, які не визнаються на військовім ділі, а втручаються до всіх справ.

НІМЦІ ОБІЦЯЮТЬ МАДЯРАМ ЇХ ТЕРИТОРІЇ.

БУДАПЕШТ. — Німецький уряд обіцяв мадярам натиснути на чехів, щоб вони віддали мадярам околиці заселені ними на 51%, коли мадяри дадуть широкі права для 600,000 німців, що мешкають у Мадярщині. Мадяри далі мобілізуються і покликали до зброї два нові річники. На границі Чехословаччини панує велике мілітарне напруження.

НАДЗВИЧАЙНИЙ СТАН НА ЗАКАРПАТТІ.

ПРАГА. — На Закарпатті, здовж границі Мадярщини, запроваджено надзвичайний стан. Мадярські узброєні банди далі вдираються на Закарпаття, плюндрують усе, висаджують мости та стараються викликати заколот, щоб дати причину мадярській армії до вмаршу. Влада Закарпаття подала до відома, що дотепер схоплено коло 2,000 мадярських терористів, серед них двацять кілька офіцирів і кількасот перебраних мадярських вояків. Пляни тих нападів виробляє мадярський штаб під проводом полковника Геяса Іштвана, в Кіс-Варді, у Мадярщині.

ІТАЛІЙЦІ ХОЧУТЬ ГОЛОСУВАННЯ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

РИМ. — „Інформаціоне Діпльоматіка" помістила заперечення, начебто між Гітлером і Мусолінієм є непорозуміння в справі Закарпаття, як це хотіли би бачити деякі кола в Лондоні і Парижі. Вони далі вповні погоджуються, говорить той часопис. Та заразом піддає думку, що найкраще булоб, якби в спірних територіях переведено голосування, яке рішилоб, де хто має належати.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ВОРОГАМИ ПРОЛИТА КРОВ ЇХ ОБЄДНАЄ

Окружною дорогою, бо аж через Риґу, в Латвії, приходять до Америки вісті про кріваві події в ріжних містах Галичини на тлі польської політики супроти Закарпатської України.

Переслані правильною дорогою, себто цензурованою польським урядом, вісті подали були такі факти: Українці під польською окупацією живо й активно зацікавлені долею Закарпатської України. Добре свідомі польської політики в користь Мадярщини, ці українці використовують усякі леґальні засоби для оборони українських інтересів. Передовсім ужили вони старого права петиції й вислали до польського уряду у Варшаві делеґацію з меморіялом проти прилучення Закарпаття до Мадярщини. Делеґація, котру донесення лучили з УНДО-м, виступила проти польської політики в цій справі. Чи приняв польський премієр цю делеґацію, чи не приняв, і яку відповідь дав їй, приймаючи, чи її відправляючи, не відомо; подано лише в цензурованій депеші, що польський уряд „очевидно" не може брати під увагу українського меморіялу, бож уряд попирає мадярські домагання.

Наступного дня на вістку, що українці в Чехословаччині дістали політичну автономію й згодилися лишитись при Чехословаччині, у Львові влаштовано в катедрі св. Юра велике богослуження подяки, після котрого вірні пішли походом під палату митрополита. Тут, як каже леґальне донесення, на них напали польські націоналісти й побили багатьох українців.

Нелеґальне донесення подає, що, вийшовши з церкви, українці пішли вулицями міста, викрикуючи за Україну й проти поляків та мадярів. На похід наскочила з боків із засідки сильно узброєна польська поліція й почала стріляти до демонстрантів. На місці впало багато українців убитих і ранених. Демонстрацію таким способом розігнано, і доперва тоді польська юрба напала на українську катедру й на митрополичу палату. Подібні події, кажуть вісті, мали місце й в інших галицьких містах, передовсім у Станиславові.

Американські ґазети не знають про ці події, тому, що польський уряд негайно подбав про здушення вісток. В цілій Галичині заведено винятковий стан. Українським ґазетам заборонено не лише писати про події, але й подавати смертні оповістки про похорони жертв. Телеґрафи й телефони піддано під строгу цензуру. Через те кореспонденти заграничних ґазет могли передати вістки лише тайним, позалеґальним способом.

Кров, пролита на вулицях Львова за долю українців на Закарпатті, буде мати величезне значіння для українського народу, для його всієї грядучої історії. Ця кров, пролита в обороні українців за Карпатами, освячує найвищою жертвою нерозривний звязок України по обох боках Карпат. Кров, що забагрила вулиці галицької столиці, навіки лишиться в памяті всіх українців як нерозривна ланка, що буде лучити Ужгород, Мукачів і Пряшів зо Львовом, а через нього з Києвом.

НІМЦІ У СУДЕТАХ І ПОЛЯКИ У ТЕШИНІ

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОГЛЯД.

Німецькі та польські війська вмаширували до Чехословаччини; перші займають області, призначені Німеччині на мінхенській Конференції Чотирьох, другі обсаджують заользанський Шлеськ на основі вимушеної згоди чехословацького уряду у висліді польського ультимату з 30. вересня ц. р. З почуванням смутку й горечі чехословацькі військові частини уступають у повнім военнім лаштунку, але без спротиву опору, на територію обкроєної Чехословаччини.

Дня 1. жовтня німці заняли першу округу, яку дістали в посідання без плебісциту. Це південна область Чеського Лісу, на північ від Пассав та Лінцу, з містами Валлерн та Гогенфурт і з низкою інших місцевостей, головно в долині ріки Морави. 2. і 3. жовтня влаширували німецькі військові частини до другої округи, що лежить у північній Чехії та обіймає м. ін. такі більші міста: Боденбах, Тешен, Фрідлянд, Шенлінде, Ґросс-Шенав, Шлюкенав, Гумбурґ та Варнсдорф. Порядок німецького вмаршу зорґанізовано так, що попереду машерують частини правильної німецької армії, за ними сотні судетсько-німецького леґіону, під командою ґен. фон Лебе, після того т. зв. шуц-штафлі, що є напів військовими й напів поліційними частинами німецької державної адміністрації. Щойно на самому кінці повертаються до своїх осель цивільні судетсько-німецькі збігці. На чолі адміністрації области Судетів з призначення німецького уряду став голосний провідник судетських німців, Генляйн.

Подібно відбувається вхід польських військ на заользанський Шлеськ. 2. жовтня в год. 2-гій після полудня перейшли міст на прикордонній річці Ользі польські війська з полком підгалянських стрільців на чолі. Зараз після них приїхали на область заользанського Шлеська представники цивільної влади з віцевоєводою Мальгоммом, що буде урядовим комісарем новозанятої области. Далі вмаширувала поліція, залізничники, почтовці і на сам кінець дальші частини польської армії з ґрупи ґенерала Бортовского. Польські збігці зза Ользи і собі вертаються на давні місця.

Німецькі та польські війська машерують, у Польщі та Німеччині небувала радість, паради, походи, промови й биття дзвонів, а вислів прилюдної опінії — преса, крім святочно-патріотичних статтей зачинає містити також рефлексійні міркування.

Деякі польські пресові орґани завважують, що в дні 10. жовтня, тобто в дні, коли Польща й Німеччина займуть уже цілу область, що її Чехословаччина мусіла віддати без плебісциту, створилася нова, для майбуття незвичайно важна ситуація. В области Богуміна, біля Моравської Острави та Фридка над Остравицею, польська держава стрінеться уже не з Чехословаччиною, а з новим кордоном третьої Німеччини. Колиж домагання Гітлера щодо плебісциту в области Моравської Острави та Фридка прийме міжнародня комісія, що саме радить у Берліні, і коли вислід плебісциту вийде в користь Німеччини, то готово вийти таке, **що на цілім майже новім західнім кордоні Польща матиме за сусідку Німеччину.**

Ендецьке „Слово Народове" пише з приводу цього таке: „Ця можливість є наче символом того, що в Европі змінилося. Ми хотіли зіпхнути чехів з польської землі на їх власну, а тимчасом у нашім поході на захід перед нами стануть не чехи, тільки німці..."

Щоб запобігти можливості, що союзна з Польщею Німеччина буде одинокою сусідкою польської держави на заході, „Варшавскі Дзеннік Народови" накликує поляків пригорнутися добре до плебісциту і добре ним покермувати.

З прилученням области Судетів до Німеччини та заользанського Шлеська до Польщі досягнення обох держав можна означити такими числами: Німеччина, коли брати також під увагу ревіндикацію Австрії, побільшилася за пів року 10 міліонами мешканців та територією поверх 100,000 кв. км. з величезними мінеральними багатствами та високо розвиненим промислом, Польща дістала з заользанським Шлеськом територіяльно невелику область двох повітів (плебісцит може ще щось прибавити), зате під господарським оглядом незвичайно цінну територію. Карвінське вугілля, вальцівні й залізно-сталеві відливарні в Тшинці відої в Европі. В заользанськім Шлеську продукують в однім концерні стільки чавуну, що ця продукція рівняється 75 відсоткам всієї польської продукції.

Польський виступ проти Чехословаччини не знайшов усюди — зрозуміла річ — виправдання. Частина французької преси негодує і бідкається над Чехословаччиною. „Тан", як це подає ПАТ, заявляє, що історія обтяжує Польщу відповідальністю за те, що вона в такій хвилині вважала вказаним добувати від важко досвідченої Чехословаччини негайну та радикальну полагоду справи польської меншини. Ще дивніше становище часопису „Пті Парізіен": Польща зо своїми 35 міліонами бажала, щоб трактувати її як великодержаву. Вона скористала з хвилини, коли Чехословаччина опинилася у труднім положенні, щоб нанести їй додатковий удар і вирвати клаптик землі, що від 20-тьох років становив предмет незгоди між обома країнами. Це жест, позбавлений елеґанції". Вкінці „Епок" подає ревеляцію, що Париж увійшов зараз у звязок з лондонським міністерством закордонних справ, як тільки довідався про польську ноту до Чехословаччини. Франція й Анґлія робили натиск на Варшаву, щоб вона не пробувала на власну руку рзвязувати справу заользанського Шлеська, але з того нічого не вийшло. Є також французькі пресові орґани, навіть ліві, які вдоволені, що полагода заользанського конфлікту відбулася мирно.

Взагаліж світова опінія дуже поділена й не вся одушевлена розвязкою судетсько-німецької й заользанської проблеми. Висловом цього є не тільки преса, але також конфлікти серед членів анґлійського та французького уряду. Британський міністер краєвої оборони Купер здимісіонував, є чутки про роздор у французькім кабінеті, росте невдоволення в Югославії, переважають настрої негодування в Румунії.

Що найбільше невдоволена Мадярщина, яка хотілаб і собі використати скрутне положення Чехословаччини для ревіндикації передвоєнної території, це пробивається в боєвому тоні будапештенської преси. „Якщо Прага — пише „Пештер Льойд" — зволікатиме своїм звичаєм з виконанням мадярських вимог, то повстане загроза скомплікованої ситуації, яку важко буде розвязати в мирний спосіб. Коли Прага не послухає голосу розуму і проволікатиме переговори з мадярами, то мадярський нарід утратить терпеливість". Одначе, здається, в цьому випадку Чехословаччина не думає уступити перед погрозами, бо мадярські арґументи дуже слабі. Польща, покликуючись іменем 35 міліонів населення на своє право до заользанського Шлеська, могла справу ставити в площині національного самовизначення поляків тешинського Шлеська. Це зрозуміле й переконливе. Але в якім звязку, на основі якого права. Мадярщина посягає на словаків та закарпатських українців, які чейже не є мадярським племенем, але слвянами, і яким розумним та справедливим арґентом можна виправдати творення нової багатонаціональної держави на місце розбиваної саме за її багатонаціональний склад Чехословаччини?! Проти посягань Мадярщини будуть боронитися — як це виходить з преси — не тільки чехи, але ще більше словаки й українці, що не погоджуються на мадярську тезу, немовби змагання цих народів до національного самовизначення можна було помістити у рамцях якоїсь мадярсько - словацько — русинської унії. Та частина польської преси, яка симпатизує з мадярськими ревіндікаційними зазіханнями та яка тепер нервово крутиться зо своїм мадярофільством, повинна знати, що чимало міліонів з тих 35 мілінів громадян Польщі, на яких будує і покликується перед світом польський уряд, є проти мадярського панування на немадярських, словянсьских областях, українського Закарпаття та Словаччини. Українська преса льояльно сповнила свій обовязок у хвилині, коли з приводу заользанського Шлеська річ ішла про державний інтерес Польщі, але не бачить ніякої причини та ніякого інтересу помагати чужій, мадярській експанзії на чужі землі та чужі народи, себто на українську та словацьку етноґрафічну територію. — („Діло").

ПОЛЯК ІЗ XVI. СТОЛІТТЯ ПРО УКРАЇНСЬКИХ КОЗАКІВ

Поляки здавна чваняться, що вони були „пшедмужем хшесціянства" та що несли культуру на Схід. Очевидно, що голосити таке можуть вони тільки перед тими, що не обізнані з давньою історією Польщі й України. Історія вчить, що майже все те, що поляки приписують собі, було не їх заслугою. Битву з хрестоносцями виграв король Ягайло завдяки українським волинським полкам. Саміж поляки рушили в бій аж тоді, коли вже напір хрестоносців зломився на українськім війську. Битву з турками під Хотином виграли тільки завдяки запорозькому козацтву під проводом гетьмана Петра Конашевича Сагайдачного. В боях під Віднем вславився король Іван III. Собіський теж головно козаками, що були в його війську. А також у наємному війську було там повно українців, як ось пізніший епископ Шумлянський і славний Кульчицький. Та і сам Собіський був із походження українського роду. І багато інших славних полководців були не поляки, тільки українці або білорусини, як от Хоткевич, Константин Острозький, а пізніше Тадей Косцюшко. Косцюшків батько ще був греко-католик.

Та все це сьогодні поляки приписують у заслугу собі. Одначе правди не скрити. Навіть польські історичні джерела говорять зовсім протилежне. Сьогодні поляки, виховані на Генрику Сенкевичу та Раві-ті-Ґавронському, голосять, що українські козаки це була „дзіч гайдамацка", та інакше дивилися на козаків поляки із XVI. і XVII. століття.

Ось так напр. польський письменник Бартош Папроцкі у своїй „Паноші" надрукував орацію до польських панів:

„Не думайте, що влещую Русі; недавно ще я живу між нею і не з нею згодувався. Тількиж я зараз зрозумів їх славні діла, що слава їх не вмре у потомстві. Чи раз уже то рік у рік ганяються ці поважні люди за татарами, не бояться пригоди військової? Мов ті сміливі льви, обороняють вони все християнство. Мало не кожного з них можна назвати Гектором*). Нема від вас їм такої підмоги, а вам від них спокій, наче годованим волам. Тимчасом ви вивищуєтеся над Русь і випрошуєте собі в руських землях маєтки. Вище самі уділилиб Русі свого достатку за те, що з її ласки живете в такому спокою. Покажіть ви лише достойні памяти діла, що їх разураз являють ці, можна сказати, святі люди. Хто нашого часу переважив у чомунебудь русина? Пішліть його послом, він справиться краще, ніж ви йому наказати зумієте. Шукай між русинами і гетьмана і доброго вояка. Не люблять вони, як у раді радять над замиренням. І найкращого коня і найкращого їздця знайдеш на Русі. Ба, і ваш Матуш (Мацько) іншою тут стане людиною. Не буяє вулицями, не задирається з іншими. З Матуша тут виходить вояк, а панський ваш синок робиться на Русі ротмістром або хоробрим лицарем. А виж то самі чим заслужили в цій країні маєтків? Чи бачили ви вихвачену проти себе шаблюку — не серед вулиці, а в потребі?... Вислухайтеж від мене правду: не пристоїть розумному домагатися чужого, не годиться багатому гордувати вбогим. У подолян не розбереш, хто пан, а хто слуга; нема в них ні за гріш пихи! Не ходять вони в дорогих одягах, а вкриваються славою, що дорожча ніж ваші одяги. Слава цього народу розлилася по всьому світі й навіки лишиться при ньому, хочаб Польща і згинула. Що робив Геракль, як бив гидри, не милуючи й земних богів, те на Русі зуміє зробити кожен. Самсон розідрав чемності левові: такі подвиги нашого часу русинові за звичай. Страшний турчин роззявив на нас пащу, тож хоробра Русь засовувала руку. Ринувсяб він з великим військом у Польщу та зупиняє його руська сила. Кидаються в безодню війни русини, занедбавши страх, і як що зроблять спасенне, всім нам прибуде слави. Вдоволяйтесь же славою, що вам придбають, хоча й нема вас між ними в походах. Не поривайте очей на руські добра, коли що разу, як доведеться воювати, ви сидите десь по гаях!"

Як самі поляки нерадо воювали з турками й татарами, свідчить про те польський хроніст Бєльскі. Він писав:

„Як би побудувати на дніпрових порогах замки — не лазилиб до нас оті ваші татари, віднялиб ми в орди ввесь Дніпро, якби захотіли. Та щож, коли нам любіше оборонятись від неї під Самбором..."

І справді поляки дуже нерадо воювали з турками й татарами. Воліли платити татарам данину, яку для замилення очей називали „упомінкем". А на запорожців нарікали, що вони трівожать татар, а ті потім нападають на Польщу. Очевидно, це була неправда, навпаки, колиб запорожці не спинювали були татар, то вони заганялосьи би були аж під сам Краків. Король Степан Баторій, щоб приподобатися турецькому султанові, який уважав польського короля своїм васалем, велів підступм зловити та стяти у Львові козацького отамана Івана Підкову.

Бачимо, що нінащо не здасться полякам прибиратися в чуже піря, приписувати собі чужі заслуги — бо історія завжди виявить правду.

*) Гектор, троянський герой із Гомерової „Іліяди".

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

А. А.

ЛИС

(1)

Хата Черкана і взагалі ціле його обійстя було під лісом. До рова, яким ліс був оперезаний, від плота, що оперізував обійстя, було не більше як триста кроків. Не диво, що Черканиха вічно охкала і йойкала; нарікала і кляла. До того вона мала дуже важну причину. Бо яке то господарство, котре не має своїх яєць, а треба їх купувати?

Черканиха мусіла дуже часто бігати за покладками до сусідів. Це бувало тоді, коли яструб або лис вхопив останню курку Черканихи. Через той близький ліс яструби і лиси були дуже близькими сусідами Черканів. Що Черканиха купила пару курок, то до двох-трьох тижнів на обійстю знов не було ні одної курки.

Черкан загадав розпочати з лисами безпощадну війну. Хоч з великим трудом, роздобув дозвіл мати рушницю. Власник полювання в лісі дуже радо позволив Черканові полювати на тих шкідників. Ще й обіцяв премію за кожного вбитого хижака. Найбільшим шкідником був старий лис, котрий, як Черкан гадав, свою яму мав у лісі десь недалеко хати. Його першого Черкан загадав спрятати. Сусіди казали Черканові, що такого старого лиса не легко підійти з рушницею. Казали, що на нього треба наставити заліза, або взяти його стрихніною. Та Черкан хотів натішитися своєю рушницею. Його кортіло стріляти.

Коли Черкан сказав сусідам, що лис мусить впасти від його кулі, дехто радив засісти на нього і до себе заманити голосами деяких звірят. Стали Черкана вчити, як відзиваеться заяць, або сернятко. Черкан повторяв ті голоси так, що лиса хіба відстрашив би від себе.

— Не журіться мною, ні моїм лисом, — сказав Черкан своїм сусідам. — Я маю свій спосіб, який мої і ваші курки врятує від лютої смерти в зубах того жовтого, хвостатого опришка.

— Чи ти вдурів? — спитала Черканиха, коли смерком Черкан приніс до хати когута і мотузком привязав його до стола.

— Я когутом притягну лиса під саму цівку, — відповів Черкан. — Принеси мені рештки білого полотна.

— Може й полотном хочеш притягнути лиса?

— Побачиш! — відповів коротко.

Коли жінка пішла по шмаття, Черкан став чистити і мастити рушницю - дубельтівку. Коли баба вже принесла полотно, Черкан подав їй рушницю, кажучи:

— Заший цілу в полотно. Лише з переду лиши діру і над курками, так, щоби мож було натягнути їх.

Жінка витріщила на нього очі, та, не кажучи нічого, взялася до роботи. Сама була цікава, яку то штуку втне її муж. Коли рушниця вже була зашита, Черкан сказав:

— Тепер дай мені твою сорочку!

Жінка потерпала, що муж ту сорочку поріже, а бодай занехарить. Вона аж крикнула:

— Мою сорочку? На щож вона тобі? Не маєш своїх?

— Мої закороткі. Не бійся. Сорочці нічого не станеться. Дістанеш назад цілу і чисту.

Жінка принесла сорочку. Черкан поставив дубельтівку в куті коло ліжка, сорочку поклав на лавці. Не роздягаючися, ляг на ліжко, щоби трохи продріматися.

То діялося в зимі. На дворі був лютий мороз. Вітер дув остро, струшуючи з дерев кришталики леду, котрі падали на примерзлий сніг і, гнані вітром, сунулися по снігу далі. Чим далі йшло до раннього сумерку, тим студінь ставала прикріша. Хто не мав дуже важної причини, той з теплої хати не висував носа.

Черкан мав такий дар, що коли в ночі хотів, тоді й пробудився. І нині встав так, як хотів: ще заки розвиднілося. Встав і рухався так тихо, що жінки не пробудив. Натягнув на себе жінчину сорочку і голову обвязав білим рушником. Відсилив когута і всунув його за пазуху. Взяв рушницю і вийшов. Увійшовши в ліс, пішов у сторону, де дуже часто бачив тропу лиса, і де, як люди казали, мусіло бути гніздо. Зайшов аж до старого дуба. Попри того дуба ішла свіжа тропа, очевидно, лиса. Черкан виймив зза пазухи когута і поставив на землю, радше на сніг. Зараз коло старого дуба визирали зпід снігу молоді дубчаки. До одного з них Черкан привязав когута і відійшов на бік. Сів на відземку і сидів неподвижно, звернувши рушницю в сторону когута, що присилений до дубчака, походжав по снігу.

Земля була покрита білим снігом, Черкан сидів у білій сорочці, з головою в білім рушнику, з рушницею в білім полотні. Якби хтось ішов попри нього, кільканацять кроків від нього, був би й не помітив його. Придивившися до нього ліпше, гадав би, що Черкан, то припорошений снігом пень; що рушниця, то припорошена снігом галузь... одинока, яка при тім пнячку лишилася.

(Кінець буде).

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ.

СТЕЙПЛТОН, Н. Й.

Ювилей 211 відділу У. Н. Союзу.

В суботу, 24. вересня ц. р., братство св. Михаїла, 211 відділ У. Н. Союзу, святкувало 30-літний ювилей свого існування. Свято випало гарно, бо на нього прибуло чимало гостей.

Братство „Провидіння", від. 25, зо Стейплтону прийшло зо своїми братськими прапорами до укр. грек. католицької православної церкви, 32 вул. Бравнел, де місцевий парох о. В. Профета відправив Службу Божу і панахиду за померлих членів та членкиць. По богослуженні Комітет Ювилею запросив членів братства та гостей до У. Н. Дому, 35 вул. Варен, на обід, де відбувалося продовження ювилейної програми.

Програму розпочав п. В. Карпів, предсідник братства, коротко промовою і привитанням головного рекордового секретаря У. Н. Союзу, Д. Галичина, з дружиною, адв. М. Пізнака та гостей. О. В. Профета сказав молитву, по чім зачався спільний обід, зготовлений членицями згаданого відділу. По скінченні обіду предсідник покликав адв. М. Пізнака на тостмайстра. Приймаючи цей обовязок, п. Пізнак виголосив першу промову, в якій згадав перших урядників та членів-піонірів цього відділу, котрих було 13. Відділ зріс тепер до 102 членів.

Колись люди приїжджали з краю свою долю поліпшити та заробити долярів і знову до рідні вертатись, але проте закладали відділи У. Н. С. по всіх закутинах Злучених Держав Америки. Ихня праця увінчалась успіхом, бо нині У. Н. Союз зріс на десятки тисяч членів і міліони долярів маєтку. У. Н. Союз є другою найбагатшою словянською організацією в Злучених Державах, тож з нагоди нинішнього 30-літнього ювилею ті, котрі ще не вступили до У. Н. Союзу, повинні вступити, говорив бесідник.

Першому касієрові згаданого відділу, Маркові Каралюсові, котрий є одним зо старих піонірів і був між присутніми, всі віддали пошану повстанням з місць. Батько Каралюс сказав пару слів, що радіє з того, що ще дожив до того часу, що святкує разом з іншими 30-літній ювилей.

Потім адвокат М. Пізнак продовжав дальше і говорив, щоб дати молоді більше знання, щоб вона знала, чия вона, якої нації. Хай закладає свої відділи, хай дає чужинцям знати, що 45 міліонів народу також хочуть свободи і своєї національної держави. Також говорив до молоді по англійськи, щоб вона вступала до У. Н. Союзу, а не до чужих компаній і клюбів, а до своїх власних, національних.

Тостмайстер Пізнак попросив приявних гостей задержати спокій, бо секретар здасть звіт з 30-літнього існування відділу. Відділ 211 засновано 25. вересня 1908 р. При заснуванні було 13 членів. До відділу принято за той час 363 членів, а нині є 85 старших і 31 дітей. Разом 116 членів. У відділі померли 13 членів. Вони були забезпечені на суму $9,750. З запомогового фонду наші члени дістали з каси У. Н. Союзу $360. Члени затягнули позички на свої грамоти в сумі $825. Впродовж 30 років наш відділ зібрав серед членів грошей $31,775.53. З тої суми відділ заплатив до головної каси $25,533.92. Запомоги хорим заплатив $1,245. На народні цілі, такі, як Рідна Школа, політичні вязні, повеняни та інші добродійні цілі, як до краю так і тут в Америці, виплатив $760.15. На Народній Дім у Стейплтоні $434.50. Братські розходи, такі, як прапори, саля на мітінги платня обслуги відділу, $1,214.92. Розходи похоронні $716. Позичка на У. Н. Дім у Стейплтоні $500. Готівка в касі $1,371.04.

Опісля прочитано назвища померлих членів. Провідник ювилею попросив присутніх встати з місць і віддати померлим членам останню прислугу.

Головний рекордовий секретар У. Н. Союзу, Д. Галичин, виголосив святочну промову і в імені головного уряду побажав усім успіху. Бесідник говорив, що кожний українець повинен старатися, щоб його діти належали до У. Н. Союзу, бо там можуть не лише добре обезпечитись, але також навчитися цікавих річей про Україну. Чужа асекурація не буде дбати про українських дітей, а У. Н. Союз дбає. У. Н. Союз видає газету „Юкрейніен Віклі" даром, а також помагає старшим. А чи чужі помагають?

Далі покликано до слова о. В. Профету, котрий сказав, що У. Н. Союз є не лиш бизнесовою організацією, але християнською, і заохочував присутніх, котрі ще не є в У. Н. Союзі, щоб вступали в ряди тих членів, котрі вже є членами цього відділу.

Пані Галичин також сказала пару слів, а головно до жінок, щоб вони більше вступали до У. Н. Союзу, до своєї української, рідної твердині, а також, коли це вигідно й можливо, щоб зорганізували свій окремий відділ.

Гром. Іван Геба, син Василя, сказав, що не молодь тому винна, а родичі, що не подбали, щоб їх діти знали свою мову. Не критикувати молодь, а дати їй заохоту до організування в члени У. Н. Союзу, до котрого він сам вписався.

По скінченні всіх промов предсідник подякував усім бесідникам і всім гостям за участь. Подякував теж усім членицям, що не жалували свого труду і все як слід приготовили.

Свято закінчено відспіванням „Не пора". По програмі почався баль. Молодь і старші забавлялися до пізної ночі.

Ювилейний Комітет.

—o—

ПАЛМЕРТОН, ПА.

25-літний ювилей 369 від. У. Н. Союзу.

Дня 23. вересня ц. р. о. Скородинський відправив рано в 10 год. Службу Божу за всіх членів 369 від. У. Н. Союзу. В неділю, 25 вересня ц. р., о. Скородинський відправив панахиду за всіх померлих відділових членів, а в 4 год. попол. зачалося ювилейне свято. Свято відкрито американським гимном, по чім предсідник відділу, Ілько Березяк, коротко промовою привитав присутніх гостей, а також приявного головного предсідника У. Н. Союзу, п. Миколу Мурашка. Далі покликав відділового секретаря М. Кубу до відчитання деяких фактів з історії відділу. Він на основі записок у відділових книгах міг розказати деякі цікаві річи від заложення відділу: хто його закладав, як то відділ був два рази перед упадком — раз за старої реформи, а другий раз у часі інфлюенції, коли то члени хорували і через те відділова каса цілком вичерпалася. Коло $4,000 виплатила відділова каса запомоги своїм хорим членам.

В дальшім бігу предс. І. Березяк передав провід свята членові Гнатові Климишинові. Климишин, як тостмайстер, звернувся короткими словами до гостей та попросив заховати повний порядок. Хор під управою дяковчителя Михайла Процака відспівав три пісні і гимн У. Н. Союзу, котрий зробив на приявних дуже гарне враження.

На головного бесідника попросив тостмайстер предсідника У. Н. Союзу, Миколу Мурашка, котрий виголосив одногодинну промову. В ній бесідник підкреслив вагу таких ювилеїв, які справлять відділи. В тих ювилеях дані відділи мають нагоду поглянути взад на свою роботу і з неї витягнути науку набудуче. Бесідник також говорив про господарку головного уряду У. Н. Союзу, якої вислідом є зібрання майна в сумі пять міліонів долярів. Вкінці закликав усіх вступати до такої сильної організації, якою є У. Н. Союз. В усіх українських громадах не повинно бути ні одного українця, котрий не належав би до У. Н. Союзу.

По промові п. Мурашка хор ім. Лисенка, під проводом п. М. Процака, знов відспівав кілька українських пісень, по чім тостмайстер покликав на чергового бесідника головного контрольора У. Н. Союзу, Д. Капітулу. Покликаний, подібно як і його передбесідник, розказував про ті користі, які мають члени У. Н. Союзу, і взивав приявних, щоб вступали в ряди У. Н. Союзу. По промові п. Капітули грала на своїх інструментах українська молодь: М. Дутко — на гармонії, Галина Гишта — на мандоліні, Періг — на гітарі, І. Деркач — на скрипці. Танцювали українські танці дівчата: А. Марців, К. Дутко, О. Деркач; співали сольо: К. Куба й А. Марців.

О. Скородинський змовив молитву по українськи і англійськи, по чім наступив обід, приготований членицями У. Н. Союзу, які приготовили всього подостатком. По обіді тостмайстер представив присутнім американських бесідників, які також промовили до зібраних. На першого покликав окружного прокуратора Ганьбаха, який сказав, що радий з того, що знаходиться серед українців. Він про них уже знав передтим і часто навідувався до них. Наступним був начальник „Н. Дж. З. Компани", П. Дакети, який сказав, що знає українців віддавна, що відколи заложили собі в тій місцевости відділ У. Н. Союзу. Він висказував радість, що цей відділ так гарно розвивався й дочекався свого 25-літнього ювилею.

По них тостмайстер покликав до слова о. Ярослава Бойкова, пароха МекАду, що три роки тому приїхав з краю. Покликаний бесідник виголосив гарну промову про те, як наш нарід на рідних землях старається своїми силами поліпшити свою долю, як закладає молочарні, кооперативи і т. п. Бесідник говорив, що сам був у Данії, де приглядався до молочарських кооператив данців. Ті данські кооперативи славні на цілий світ. Та наші тепер також дуже славні. О. Бойків радив закладати такі кооперативи також в Америці, серед українських людей. Бо і тут є можливости для кооперативного руху. Далі говорив, що наші люди повинні закладати тут школи та вчити свої діти в українськім дусі.

В дальшій програмі забирав слово також наш сусід Адам Бобовський, з У. Р. Союзу предсідник Іван Прокопишин і предсідник з Нортгемтону, Па., Василь Шишка. Всі вони бажали успіху нашому відділові з нагоди його ювилею.

На кінець п. М. Мурашко виголосив коротку промову по англійськи, щоб місцеві американці могли краще познайомитися з деякими фактами з нашої організації. Предсідник Березяк подякував усім за присутність. Усіх гостей було поверх 200. Свято закінчено співом „Ще не вмерла Україна".

Гнат Климишин.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ 10, 18, 23, 67, 262 У. Н. СОЮЗУ

відбудуться

В ЧЕТВЕР, 20. ЖОВТНЯ (OCTOBER 20, 1938)
В LIBERTY HALL, MAIN STREET, ANSONIA, CONN.
Початок зборів у годині 7. ввечір.

На ці збори повинні явитись урядники вище згаданих відділів, тому, що є важні справи до обговорення. 243

Комітет.

РОВЕРОМ ПО ЕВРОПІ.

На правім боці світлини стоїть панна Елінор Рузвелт, сестрінка пані Рузвелтової, дружини президента, як вона приїхала недавно тому до Ню Йорку з Европи, де вона обїздила краї з панною Наталією Кулидж (що стоїть наліво) ровером. Казали газетярам, що так треба їхати краями тому, хто хоче багато бачити й добре бавитися.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Тимчасовий комітет будови У. Н. Дому в Рогатині.

За ініціятивою о. Л. Весоловського, М. Новака й А. Шеремети 28-го вересня 1938 р. скликано перші організаційні збори громадян рогатинського повіту для зорганізування тимчасового комітету будови Укр. Нар. Дому ім. Івана Франка в Рогатині. Всіх присутніх було 15 громадян (в тому дві жінки). Гром. А. Шеремета представив присутнім ціль скликання зборів, вказуючи на потребу помочи будові згаданого Народнього Дому. Далі попросив до слова присутніх, щоб висказати свою думку у вище згаданій справі.

Вісті, які надійшли з Рогатина, вказували, що в Рогатині має повстати „Укр. Нар. Дім ім. Івана Франка" для цілого рогатинського повіту і що цілий рогатинський повіт приступив до цеї будови. Всі села рогатинського повіту рішили нести фінансову допомогу для вище згаданої справи. В Рогатині тепер нема, на жаль, такої народньої святині для наших селян цілого повіту і нема де відбути повітового зїзду; нема де примістити великого числа народу для вирішування ріжних актуальних потреб для поширення національного життя та освідомлення наших селян, бо всі ті приміщення, що тепер є в Рогатині (читальні), є тільки вистарчальні для малого числа людей.

Усі присутні на тих зборах щиро повитали вище згадану ініціятиву, а о. Л. Весоловський такі зараз поставив внесок, щоб зорганізувати тимчасовий комітет та тим дати почин до зорганізування в Ню Йорку постійного комітету, котрого ціллю буде придбати якнайбільше членів, громадян цілого рогатинського повіту, до того комітету та повести акцію моральної й фінансової допомоги для здвигнення великого центрального будинку цілого повіту, яким буде „Укр. Нар. Дім ім. Івана Франка" в Рогатині.

До того тимчасового комітету вибрані отсі громадяни: Д. Мельник, голова; Д. Качин, секретар; А. Шеремета, скарбник; П. Пернак, панна Р. Красновська, пані М. Близнак, радні.

Для започаткування організаційної діяльности комітету присутні зложили $24. Жертвували: о. Л. Весоловський, А. Шеремета, М. Новак, Д. Мельник по $5; Бойко $1.50; Рузя Красновська, Іван Галичин по $1; Д. Качин 50 ц.

На тих зборах крім інших важних справ запали ось-такі ухвали:

1) Віднестися до Краєвого Комітету в Рогатині, щоб дістати ближчі інформації щодо самої будови, їх пляну і т. д. Збори нюйорського тимчасового комітету ставлять домагання до Краєвого Комітету в Рогатині, щоби будувати в Рогатині такий будинок, де не тільки булиб салі для зїздів, зборів і т. д., але щоб у тому будинку були приміщення для промислових шкіл, тобто, щоб у тому будинку можна було вишколювати молоде покоління нашого повіту фахового знання ріжного типу. Щоби будувати той будинок так, щоб крім вище згаданого були там приміщення хоч на кілька крамниць для наших підприємців, чи бодай кілька канцелярій для наших професіоналістів, з чого можна би збирати чинші, щоб сам дім бодай чимось оплачував себе, щоб самими вкладками не обтяжувати наших селян на оплату ріжних податків та всяких інших розходів, які такий дім може мати. Покищо нюйорський комітет будови Укр. Нар. Дому в Рогатині ще не має ближчих інформацій, який саме будинок там задумують будувати, а тому, щоб не гаяти часу, то вже тепер сміємо висказати свою думку для добра тої справи. Це буде велика заохота всім заморським рогатинцям дати на ту ціль якнайбільшу допомогу, а також край краще відгукнеться, коли так справа буде поставлена. Рогатинський повіт усе був здібний до великих чинів. Він усе був взірцем іншим повітам у Галичині. Отже не можемо бути сумніву, що він тепер не схоче піти назустріч добрій ініціятиві. Все буде залежати від ініціяторів, які будуть діяти, чи вже діють, у нашому повіті в користь тої справи.

2) Тимчасовий Комітет (нюйорський) рішив на своїх зборах скликати на день 19-го жовтня ц. р. другі організаційні збори всіх рогатинців, до домівки укр. православної церкви, 334 Іст 14. Ст. в Ню Йорку, на годину 8. вечором, щоб спільно порадитися, як повести цю справу та що робити, щоб наша поміч була така, якої ми всі, що живемо в Ню Йорку та біля Ню Йорку, не посоромились би перед нашими рідними в краю.

На збори просимо не тільки тих рогатинців, котрі живуть у Ню Йорку, але й усіх тих, що мешкають поблизько Ню Йорку. Покажім, що ми є свідомі громадяни нашого повіту, що без ріжниці наших політичних поглядів ми є понадусе українці й що всі положимо свою цеголку під будову „Повітового Укр. Нар. Дому ім. Івана Франка" в Рогатині!

За „Тимчасовий Комітет Укр. Нар. Дому ім. Івана Франка" в Рогатині: **Д. Мельник**, голова; **А. Шеремета**, скарбник; **Д. Качин**, секретар.

З ТЕАТРУ Й МУЗИКИ.

ДІТРОЙТ, МИШИҐЕН.

Гонора Губіцька дасть концерт.

Наша славна піяністка з Канади, панна Гонора Губіцька, переїжджаючи через Дітройт по дорозі до Лондону, Анґлія, де вона має продовжувати свої музичні студії, на бажання деяких українців згодилася дати концерт для українців міста Дітройт.

Панна Губіцька є рідною сестрою п. Тараса Губіцького, що під теперішню пору перебуває в місті Дітройт та учить гри на скрипці у вищій музичній школі. Про неї широко розійшлася слава по цілій Канаді та часто порівнюють її визначні музики до нашої славної піяністки в Европі, Любки Колесси.

Музичні критики говорять про неї, що вона віддається вповні кожному музичному творові при грі та глибоко відчуває його і тому віддає їх з великим артизмом. Сподіваємося, що українці міста Дітройт громадно прийдуть на концерт панни Губіцької, хоча би тільки на те, щоби побачити свою визначну силу з музичного світу.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ЕМБРИДЖ, ПА.

Протести.

Отсі протестаційні телеграми вислали місцеві, нижче підписані організації на адресу премієрів: Гітлера, Мусолінія, Даладіє і Чеймберлина:

Your Excelency,

We, Americans of Ukrainian descent, protest against the reported allocation of Carpathian Ruthenia (Ukraine) to Poland and Hungary. Peace in Europe is impossible, as long as the 45 million Ukrainians are separated and misruled by Russia, Poland, Roumania, and Czechoslovakia. This race demands and we vigorously request that all efforts and energies be bent to the immediate freedom and consolidation of this people of ancient culture and traditions into an independent Ukrainian State.

Another step toward permanent peace in Europe will have been completed when the Ukrainians living in Greater Ukraine of Russia, Bukovina and Bessarabia of Roumania, Galicia of Poland and Carpathian Ruthenia of Czechoslovakia are united and permitted to rule their own Ukrainian State.

We pray that the world powers will give just and proper consideration to our demans.

Signatures on behalf of the 2,000 Ambridge Ukrainians:

Rev. D. Greshko, Pastor of St. Peter & Paul Church.

Societies: Andrew Stefanovich, Pres. Ukr. Nat'l Assn. Br. 161; Toni Podufally, Sec'y of same; Gregory Waslo, Pres. Providence Soc. Br. 121; John Soldressen, Pres. G. Washington Citizen Club; John S. Antushak, Sec'y of same; Sam Prokopovich, Pres. Ukr. Nat'l. Assn. Br. 276; Mike Fuk, Sec'y of same; John Sradomski, Pres. Providence Soc. Br. 83; Michael Mitsak, Sec'y of same; Paulina Narbersky, Pres. Sr. Momen's Sodality; Anastasia Roman, Sec'y of same; Stephanie Jula, Vice-Pres. Jr. Momen's Club; Stella Feduska, Preas. of same. Stella Feduska, Treas. of same.

ҐЕНЕРАЛЬСЬКІ ОБІЙМИ.

Польська пропаґандна служба розкинула широко по світі цю світлину, що, мовляв, представляє, яку то велику радість справила польська армія заняттям тешинської округи від Чехословаччини. Вона показує польського ґенерала Бортновского, команданта польської окупаційної армії, як він обіймає старуху, що вийшла на його привіт при вступі до Тешина.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

У Джерзі Сіті померла в понеділок, 17. жовтня, наглою смертю від довгої недуги серця довголітня членкиня У. Н. Союзу та братства св. Івана Хрестителя, відділу 270. У. Н. Союзу,

ЕВА САРЧУК.

Походила з села Карів, повіт Рава-Руська, де вона родилась у вересні 1885. року. До Америки приїхала 25 літ тому й зажила в Джерзі Сіті, де від того часу все жила. До У. Н. Союзу приступила в 1919. році та була все щирою членкинею, що дбала за розвій У. Н. Союзу й свого братства. Вона живо займалася церковними й громадянськими справами. Осиротила мужа Семка й сина Гриця. Похорон відбудеться в четвер, 20. жовтня, в 9. годині рано, з дому жалоби, 55 Сускс Стріт у Джерзі Сіті.

Земля Їй пером!

По короткій недузі відійшла від нас 15. жовтня 1938 р. на вічний спочинок

ПАРАНЯ ҐУРАЛЬ КАРПОВИЧ,

членкиня 288. від. У. Н. Союзу в Бетлегем, Па.

Покійна походила з Мостів Великих, жовківського повіту, Західня Україна. Прожила 52 роки. Полишила мужа й сина Антона. До У. Н. Союзу вступила 22. червня 1923. р. Була активною членкинею.

Вічна Їй память!

І. Малицький, секр.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

БАЛТІМОР, МД.

На Закарпаття.

I read carefully the articles, written in the "Svoboda" of October 4, 1938, to the European powers, protesting against the reported contemplated allocation to either Hungary or Poland of Carpathian Ruthenia with its 750,000 Ukrainians.

I wish to congratulate you on your fine work and hope that this letter, and many others, which I am sure you will receive, will spur you on to do even bigger and greater things to help the Ukrainians under the Czechoslavakian government.

Enclosed you will find $5.00 to help the Ukrainians in Czechoslovakia.

Genevieve Prymak.

ШІКАҐО, ІЛЛ.

На інвалідів.

В неділю, 4. вересня, відбулося весілля примірної пари в Шікаґо, в гром. Володимира Зелінки. Наступного дня були поправини і на тих поправинах, на заклик п. Михайла Байсаровича, перепроваджено збірку, котра принесла $20.

Гром. Байсарович гарячими словами згадав рідний край і терпіння наших братів, котрі неустанно боряться за волю і волю нас усіх. Збіркою занялися панни: Стефанія Джорджевич і Софія Гусейко.

Цю збірку рішено вислати на українських інвалідів.

С. Зелінка.

ПОШУКУВАННЯ ОСІБ

Пошукую **ПЕТРА ЖУКА,** з села Теплиці, пов. Ярослав. Тепер десь він мешкає в Ню Йорку. Я вишукав для нього гроші по його братові. Як хто знає, де він живе, або він сам, прошу зголоситися до мене на адресу:
243-5
Mr. ANTHONY D. PASHUCK,
322 North 8th St., Philadelphia, Pa.

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ.

(37)

Мовчки маширували білі вязні в напрямку оселі замбегу. „Що вони, на твою думку, зроблять з нами?" — запитався по довшій мовчанці Боб. Поглянувши по обличчях дикунів, Джеф видав свій осуд: „Виглядає, що ми не можемо від них нічого доброго сподіватися." А помовчавши хвилину, він додав: „Просім Бога, щоб це була коротка смерть, без тортур".

„А може Тарзан таки знайде якусь можливість нас урятувати?" — втрутила Марія, яка таки не могла погодитися з думкою, що Тарзан покинув їх, неначе який тхір. Ця заввага викликала в Джефа знов злісну відповідь: „А, цей чоловягає думає про свою шкіру. А може ще гірше: може він аґент тих дикунів і є разом з ними у спілці в тім ділі".

Серце Марії похололо. Та що було на це відповідати? Покищо холодні факти не гарно свідчили про Тарзана. Тому всі вязні попали знов у тяжку мовчанку, яка не віщувала ніякої надії. А рівночасно з ними по верхах дерев вандрував також Тарзан. Ніхто його не чув і не бачив. Та він не опускав їх усіх ні на крок. Він ждав нагоди.

Тарзан дуже добре знав їхню долю. Він знав, що коли їх приведуть до села племени замбегу, то після коротких церемоній струтять їх у порожнє черево божка дерев, таксамо, як це пробували зробити з д-ром Бруксом. Та останнього йому вдалося врятувати. Чи вдасться йому їх урятувати? Чи може прийдеться їм таки серед пекольних мук сконати?